

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseseaduse (edaspidi *LKS*) § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva kaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda ning korrigeeritakse kaitseala tsoneeringut.

Kaitseala paikneb Saare maakonnas Muhu vallas Kesse külas.

Kesselaiu maastikukaitseala (edaspidi *kaitseala*) territoorium on olnud kaitse all alates 1938. aastast, kui Vabariigi Valitsuse 10. novembri 1938. a otsusega nr 816 „Maa-alade looduskaitse alla võtmise kohta” võeti kaitse alla Kesselaiu pank ja selle läheduses olev maa-ala (60 ha suurune mets). Selle põhjal moodustati 2004. aastal Kesselaiu maastikukaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 5. mai 2004. a määrusega nr 184 „Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskiri”.

Vastavalt LKS § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni LKS alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse LKS § 13 lõike 1 alusel olemasoleva kaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda ning korrigeeritakse kaitstava ala tsoneeringut. Muudatuse on tinginud vajadus tagada nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisas nimetatud elupaigatüüpide ning kaitsealuste liikide kaitse. Kaitseala hõlmavad Natura 2000 võrgustikku kuuluvad Väinamere loodusala ja Väinamere linnuala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Kadri Paomees (tel 452 7764, e-post kadri.paomees@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise büroo juhtivspetsialist Nele Saluveer (tel 447 7386, e-post nele.saluveer@keskkonnaamet.ee), eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Ellex Raidla Advokaadibüroo advokaat Kaisa Laidvee (tel 640 7107, e-post kaisa.laidvee@ellex.ee), Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministereeriumite vahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson, (tel 626 2880, marika.erikson@envir.ee), eksperdihinnangu on andnud Renno Nellis (2015). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta Kesse pank ja saarel kasvavat lookuusikut, looduslikke ja poollooduslikke kooslusi, kaitsealuseid liike ja nende elupaiku ning elupaigatüüpe, mida loodusdirektiiv nimetab I lisas. Need elupaigatüübid on püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), rannaniidud (1630*), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), lood (alvarid – 6280*), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*) ja puiskarjamaad (9070). Sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisale. Tärniga (*) on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid.

Kaitstakse ka liigi elupaiku, mida loodusdirektiiv nimetab II lisas. See liik on kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*).

Kaitstakse liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on randtiir (*Sterna paradisaea*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*) ja vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*). Lisaks kaitstakse ohustatud ja haruldasi liike ja nende elupaiku. Need on punane tolmpes (*Cephalanthera rubra*), müür-raunjalg (*Asplenium ruta-muraria*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja liivatüll (*Charadrius hiaticula*).

Vastavalt LKS §-le 7 on loodusobjekti kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Kesselaiu maastikukaitseala kaitse all olemise eeldusteks on tüüpilisus, esteetiline väärtus, ohustatus ja haruldus.

Kesselaiu maastikukaitseala esteetiliseks väärtuseks on saarelisus (tegemist on tüüpilise saare maastikuga), pankrannik, kaunid niidu- ja metsamassiivid, maastike ja koosluste mitmekesisus ning liigirohkus. Looderannik piirneb ligi 600 m pikkuse ja kohati üle 8 m kõrguse pangajärsakuga. Mere kohal kõrguv pank on moodustunud siluri ladestu Jaagarahu lademe biohermidest ja Jaani lademe lubjakividest. Geoloogiliselt on Kesselaid omapärane ja huvitav ka selle poolest, et kivimikihid ei asetse seal rõhtsalt ega Eestis tavapärase kerge kaldega, vaid üle seitsmekraadise nurga all. Saare lääneosas kasvab Eestis haruldane metsatüüp – lookuusik. Saare lõunaosas lisanduvad kuuskedele laialehised puuliigid (pärn, saar).

Haruldased ja ohustatud rannikelupaigatüübid püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230) ja rannaniidud (1630*) on eriti tundlikud merereostuse suhtes. Samas on just rannikelupaigad olulised elustiku, sh linnustiku rohkuse ja mitmekesisuse poolest. Rannikelupaiku ja sealset linnustikku kaitstakse rahvusvaheliselt lisaks loodusdirektiivile veel linnudirektiiviga. Rannikelupaikadest on rannaniidud ka haruldane poollooduslik kooslus. Lisaks on valdava osa loetletud elupaikade üheks põhiliseks levimiskohaks Lääne-Eesti ning sealne rannik.

Haruldased ja ohustatud poollooduslikud elupaigatüübid on peale rannaniitude (1630*) veel kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad – 6210), lood (6280*) ja puiskarjamaad (9070). Kunagi laialt levinud poollooduslikud kooslused on majandamisest väljalangemise tõttu muutunud haruldaseks. Pärandkoosluste Kaitse Ühingu (PKÜ) ja ametliku hooldustoetuse kõlblike poollooduslike alade andmebaasi põhjal leidub

Eestis rannaniite 22 700 ha, kadastikke 4000 ha, kuivi niite lubjarikkal mullal 7250 ha, loodusid 19 800 ha ja puiskarjamaid 4700 ha. Eriti ohustatud poollooduslikud elupaigatüübid on lood. Lood ehk loopealsed on kogu maailmas väga piiratud levikuga, mis teeb need globaalselt haruldasteks ja seetõttu erilist kaitset vajavateks kooslusteks. Lisaks Eestile leidub loopealseid arvestataval hulgal veel vaid Rootsi suurtel saartel, eelkõige Ölandil ja Ojamaal.

Haruldased ja ohustatud looduslikud metsakooslused vanad loodusmetsad (9010*) ja vanad laialehised metsad (9020*) on ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lissasse ning märgitud seal esmatahtsate elupaikadena, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Vanad loodusmetsad (9010*) on inim mõjuta või vähese inim mõjuga metsad. Intensiivse metsamajandamise tõttu on vanadele loodusmetsadele iseloomuliku puistuga metsad kadumisohus, levinud on need Soomes ja Rootsis. Vanad laialehised metsad (9020*) kui üleminek läänetaiga ja nemoraalsete metsade vahel on Eestis haruldane elupaigatüüp, kuna seda leidub võrdlemisi väikeste laikudena piiratud aladel. Levinud on need Soome lõunaosas ja Rootsis boreaalse valdkonna hemiboreaalses alavaldkonnas. Looduslikud metsakooslused on elupaigaks väga paljudele ohustatud ja haruldastele liikidele, mistõttu looduse mitmekesisuse kaitse seisukohalt on oluline rangelt kaitstavate metsade võrgustiku ja selle puhveralade olemasolu (Eesti metsanduse arengukava aastani 2020). Enim ohustavad loodusmetsi raiumine ja kuivendamine.

Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) on Euroopa kõige suuremate õitega orhideeliik ja ühtlasi Eesti üks kõige suuremate õitega taimi. Kaunis kuldking on levinud hajusalt üle Eesti. Kaunis kuldking kuulub II kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohulähedane liik. Kuldking on Eestis põhiliselt metsataim, kuid kasvab ka niitudel, puisniitudel ja kadastikes. Metsataimena ohustab kaunist kuldkinga enim metsaraie, eelkõige sellised raieviisid, millega rikutakse mullapinda. Niitudel kasvavaid taimi ohustab enim võsastumine. Viimasel ajal on täheldatud kauni kuldkinga arvukuse vähenemist. Näiteks 2007. aastal tehtud üleriigilise kauni kuldkinga inventuuri käigus ei leitud kauni kuldkinga isendeid ligikaudu veerandis varem registreeritud leiukohtades (Kull, T.; Tuulik, T. 2002; Kauni kuldkinga kaitse tegevuskava).

Punane tolmphea (*Cephalanthera rubra*) on mitmeaastane rohttaim, mida leidub peamiselt Euroopas. Arvukamalt kasvab punane tolmphea Lõuna- ja Kesk-Euroopas. Eestis leidub seda läänesaartel, Lääne-Eesti mandriosas ja Pandiveres. Lõuna-Soomes on liigi levila põhjapiir. Punane tolmphea kuulub II kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohualdis liik. Lubjalembese liigina kasvab punane tolmphea peamiselt loometsades, Pandiveres salumetsades. Kasvamiseks eelistab poolvarju, harva leidub ka lagedal. Eesti orhideekaitse klubi andmetel on punase tolmphea suurim ohutegur elupaikade kinnikasvamine nii võsastumise kui ka metsa järelkasvu või teise rinde tihenemise tõttu. Veel ohustab liiki tallamine ja lageraie.

Müür-raunjalg (*Asplenium ruta-muraria*) on sõnajalgtaim, mis on levinud peamiselt Lääne-Eesti saartel ja mandri loodeosas. Müür-raunjalg kuulub II kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohualdis liik. Müür-raunjalg kasvab peamiselt paepragudes. Liigile on suurimad ohutegurid häirimine, tallamine ja kaevandamine (eElurikkuse andmebaas; Kukk, T. & Kull, T., 2005).

Randtiir (*Sterna paradisaea*) on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi ohuväline liik ja on arvatud looduskaitseeaduse alusel III kaitsekategooria liikide hulka. Tiirud on koloniaalsed liigid, kes pesitsevad peamiselt Lääne-Eesti laidudel ja rannikul, harvem

siseveekogude ääres. Tiirude arvukus on viimastel aastatel püsinud üsna muutumatuna. Praegu on randtiiru arvukuseks hinnatud 8000–12 000 paari. Üks suurim tiire ohustav tegur on häirimine. Lisaks on tiirudele suureks ohuks röövlomad (Elts, J., *et al.* 2013; eElurikkuse andmebaas).

Punaselg-õgija (*Lanius collurio*) on Eestis suhteliselt arvukas pesitseja kadastikes ja mosaiikses kultuurmaastikus, vähem pesitseb soodes, lageraielankidel ja mujal. Liigi arvukus on 40 000 – 60 000 paari, kuid see on kahanenud pika aja jooksul (Elts, J., *et al.* 2013). Liik kuulub III kaitsekategooriasse ja on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuväline liik. Punaselg-õgija pesitseb suuremas osas Euroopast ja Aasia lääneosas, talvitusala on lõuna-Aafrikas.

Vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*) on Eestis vähearvukas pesitseja kadastikes, siirde- ja madalsoodes ja hõredates põõsastikes. Liigi arvukus on 5000 – 10 000 paari ja arvukus on aastakümneid järjest vähenenud (Elts, J., *et al.* 2013). Vööt-põõsalind on III kaitsekategooria liik, kelle seisundit on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi hinnatud ohuväliseks. Vööt-põõsalind pesitseb Ida- ja Kesk-Euroopas ning Lääne-Aasias, talvitusala on Ida-Aafrikas.

Punajalg-tilder (*Tringa totanus*) on Eesti randadel tavaline ning sisemaal soodes ja luhtadel väiksearvuline haudelind. Punajalg-tilder on III kaitsekategooria ja Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) alusel ohuväline liik. Viimastel andmetel pesitseb Eestis 3000–6000 punajalg-tildripaari ja arvukus väheneb mõõdukalt. Peamine ohutegur on elupaikade kvaliteedi halvenemine ja röövlus. Ohus varitsevad suured röövlinnud, põhiliselt kullilised. Maapinnal ohustavad punajalg-tildrit rebane ja väikekiskjad, kelle saagiks võib ta ise, munad või noorlinnud langeda. Haritavatel heinamaadel ja niitudel võib tema pesa hävida ka inimtegevuse, nagu niitmise, karjatamise vms tagajärjel (Elts, J., *et al.* 2013).

Liivatüll (*Charadrius hiaticula*) on Eestis üks arvukamaid kurvitsalisi mereranniku haudelindude seas. Liik pesitseb liivastel ja kivistel randadel, saartel, laidudel ning intensiivselt karjatatavail madala muruga rannaniitudel. Praegu arvatakse meil pesitsevat 2000–4000 paari, mis on aga ligi kaks korda vähem kui poole sajandi eest. Liivatüll on III kaitsekategooria liik, kelle seisundit on Eesti ohustatud liikide punase nimestiku (2008) järgi hinnatud ohulähedaseks. Maailmas on liivatüll levinud ümber põhjapooluse, pesitsedes Euraasia ja Põhja-Ameerika tundra- ja taigavööndi veekogude ääres ja mererannikul, samuti Kaukaasias. Euroopas on lõunapoolseim levikupiir Põhja-Prantsusmaa. Talvitusala ulatub Euroopast kuni Aafrikani. Lõunapoolsed pesitsejad on paigallinnud. Euroopas pesitseb 120 000–220 000 paari ja talvitub umbes 60 000 liivatüllil.

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaigatüüpe ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 lõike 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks vajalikud kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Kesselaiu maastikukaitseala kuulub Väinamere loodusala koosseisus (EE0040002) üleeuroopalisse kaitsealade võrgustikku Natura 2000. Loodusala eesmärk on Euroopa Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide elupaikade kaitse.

Linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus

Linnudirektiivi eesmärk on kaitsta kõiki linde tapmise ja püüdmise eest, piirata lindude küttemist ja nendega (samuti nende kehaosade ja neist valmistatud esemetega) kaubitsemist. Direktiiv teeb kohustuslikuks moodustada üleeuroopaliselt ohustatud liikide ja rändliikide elupaikade kaitseks spetsiaalsed linnualad. Linnudirektiivi artikli 4 lõike 2 kohaselt on liikmesriikidel kohustus rakendada direktiivi lisades nimetatud regulaarselt esinevate rändlinnuliikide, eelkõige nende liikide pesitsus-, sulgimis- ja talvitusalade ning rändepeatuspaikade kaitseks erimeetmeid, mis tagaksid nende liikide säilimise ja paljunemise nende levikualal.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Kesselaiu maastikukaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime-, seene- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kõikide eraldi kaitse-eesmärgina nimetamine vajalik, kuna eesmärgiks seatavate katusliikide, nende elupaikade ja koosluste kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. See tähendab, et kaitsekorra väljatöötamisel on lähtutud kaitse-eesmärgina loetletud liikide ja koosluste ökoloogilistest nõudlustest. Seeläbi tagatakse kaitse kõikidele liikidele, mille elupaigaks on kaitse-eesmärgiks olev kooslus, või ka neile liikidele, mille elupaigaeelistused sarnanevad eesmärgina loetletud katusliikide omadega. Kaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud need kooslused ja kaitsealused liigid, mille kaitse jaoks on tegemist esindusliku ja soodsa seisundi säilitamiseks olulise esinemisalaga. Kaitse-eesmärgiks on seatud ka need liigid, mille kaitse sellel alal on loodus- või linnudirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus või mille soodsa seisundi pikaajaliseks säilimiseks (säilimiseks pikas perspektiivis) ei piisa ainult isendikaitsest. Teisi kaitsealuseid liike ei ole kaitsekorra määramisel aluseks võetud, kuid nende puhul on arvestatud, et eesmärgiks seatavate katusliikide ja koosluste alusel kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Kaitse-eeskirjas sätestatud kaalutusõiguse teostamisel saavutatakse nende liikide puhul kaitse-eesmärk (LKS § 14 lg 2) LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse kaudu. Teiste sõnadega tuleb nende liikide puhul kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tegevusteks ja kaitseala valitseja nõusolekuta keelatud tegevusteks nõusolekut andes arvestada, et kavandatud tegevus ei oleks vastuolus LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse põhimõtetega. Isendikaitse väldib konkreetsete isendite surmamist, kahjustamist ja hävitamist, kuid ei taga nende liikide elupaikade säilimist sellises mahus, et oleks tagatud nende liikide püsiv pikaajaline säilimine nende levikualal.

Teadaolevatest II ja III kaitsekategooria liikidest, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, on alal kärbesõis (*Ophrys insectifera*), lainjas põikkupar (*Plagiothecium undulatum*), suur käopõll (*Listera ovata*), hall käpp (*Orchis militaris*), rohekas käokeel (*Platanthera chlorantha*), tui-tähtpea (*Scabiosa columbaria*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*), tumepunane neiuvaip (*Epipactis atrorubens*) ja suitsupääsuke (*Hirundo rustica*). Nende liikide korral tuleb arvestada, et kaitseala valitseja võib tuginedes LKS §-s 55 sätestatud isendikaitse sätetele seada lisaks kaitse-eeskirjas toodud piirangutele liigispetsiifilisi tingimusi, mis on vajalikud isendikaitseks.

II kaitsekategooria liike kärbesõit (*Ophrys insectifera*) ja lainjat põikkupart (*Plagiothecium undulatum*) ei seatud kaitse-eesmärgiks, kuna kärbesõit leidub alal väikesearvuliselt (2013. aasta andmetel 15 taimet) ja lainja põikkupra andmed pärinevad aastast 1998 ning arvukus on teadmata. Liigi kaitse on tagatud elupaigatüüpide kaitsega.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Kesselaiu maastikukaitseala on kaitse all alates 1938. aastast. Ala jätkuv kaitse all hoidmine on oluline eeskätt loodusdirektiivi elupaigatüüpide kaitse eesmärgil, samuti kauni kuldkinga, punase tolmea, müür-raunjala, randtiiru, punaselg-õgija, vööt-põõsalinnu, punajalg-tildri ja liivatülli elupaikade kaitse eesmärgil. Keskkonnastrateegia 2030 eesmärk on tagada bioloogilise mitmekesisuse vallas liikide elujõuliste populatsioonide säilitamiseks vajalike elupaikade ja koosluste olemasolu. Kesselaiu maastikukaitseala kaitse all hoidmine on põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on ühtlasi Väinamere loodusala ja linnuala koosseisus Natura 2000 võrgustikku kuuluva alaga.

Kesselaiu maastikukaitseala eesmärk on kaitsta Kesse pank ja seal paiknevat lookuusikut, looduslikke ja poollooduslikke kooslusi, kaitsealuseid liike ning nende elupaiku; loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe: püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), rannaniidud (1630*), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), lood (alvarid – 6280*), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), puiskarjamaad (9070); kaitsealust liiki kaunist kuldkinga (*Cypripedium calceolus*), mida loodusdirektiiv nimetab II lisas, ja selle elupaiku; kaitsealuseid liike randtiiru (*Sterna paradisaea*), punaselg-õgijat (*Lanius collurio*) ja vööt-põõsalindu (*Sylvia nisoria*), keda linnudirektiiv nimetab I lisas, ja nende elupaiku; ohustatud ja haruldasi liike punast tolmead (*Cephalanthera rubra*), müür-raunjalg (*Asplenium ruta-muraria*), punajalg-tildrit (*Tringa totanus*) ja liivatülli (*Charadrius hiaticula*) ning nende elupaiku.

Kaitseala eesmärkides nimetatud loodusdirektiivi elupaigatüübid on alal määratud 2010. aastal Meeli Mesipuu ja 2012. aastal Kadri Tali tehtud inventuuride käigus.

Püsitaimestuga kivirandasid leidub esinduslikkusega B (väärtuslik) umbes 6,8 ha, merele avatud pankrandasid on esinduslikkusega A (üliväärtuslik) umbes 1,5 ha, rannaniidusid on esinduslikkusega A (üliväärtuslik) umbes 11,3 ha, kadastikke on esinduslikkusega C (küllaltki väärtuslik) umbes 22,6 ha, kuivasid niitusid lubjarikkal mullal on esinduslikkusega B (väärtuslik) umbes 28 ha, loodusid on esinduslikkusega A–B (üliväärtuslik kuni väärtuslik) umbes 38,2 ha, puiskarjamaid on esinduslikkusega B (väärtuslik) umbes 0,9 ha. Vanu loodusmetsi leidub alal esinduslikkusega A–B (üliväärtuslik kuni väärtuslik) umbes 59,7 ha ja vanu laialehiseid metsi on esinduslikkusega A (üliväärtuslik) umbes 3 ha. Tegemist on elupaigatüüpidega, mis mitmekesistavad kaitseala maastikku ja on elupaigaks mitmele kaitstavale liigile.

Maastikukaitsealal kasvab II kaitsekategooria ja loodusdirektiivi II lisasse kuuluv taimeliik kaunis kuldking. 2013. aastal leidis liiki alal umbes 0,03 ha-l 78 isendit. II kaitsekategooria taimeliiki punast tolmead leidis 2015. aastal alal umbes 2,9 ha-l 24 isendit. II kaitsekategooria sõnajalgtaime müür-raunjalg leidis 2010. aastal alal umbes 0,1 ha-l 32 isendit. Kaunis kuldking on ka Väinamere loodusala eesmärk. Müür-raunjalg on väga iseloomulik Kesse pangapealsele ja punane tolmea on omane Kesse loometsadele. Kõigi nende liikide kasvukohad on hästi säilinud ja populatsioonid on elujõulised.

Maastikukaitsealal pesitseb III kaitsekategooria ja linnudirektiivi I lisasse kuuluv liik randtiir, keda 2012. aasta inventuuri käigus leidis alal neli paari. III kaitsekategooria ja linnudirektiivi I lisasse kuuluvat liiki vööt-põõsalindu leiti 2012. aasta inventuuri käigus kaks paari, kuid liigile sobivaid elupaiku on palju. Samuti on palju punaselg-õgijale sobivaid elupaiku, keda leiti üks paar, liik kuulub III kaitsekategooriasse ja linnudirektiivi I lisasse. III kaitsekategooria ja

linnudirektiivi II lissasse kuuluvat liiki punajalg-tildrit leidus 2012. aasta inventuuri käigus alal kaks paari. III kaitsekategooria liiki liivatüllil leidus 2012. aasta inventuuri käigus alal kolm paari. Tegemist on ka Väinamere linnuala kaitse-eesmärgiks olevate liikidega, kellele sobivad elupaigad asuvad Kesselaiu rannikul ja poollooduslikel kooslustel.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks Kesse panga ja saarel kasvava lookuusiku, looduslike ja poollooduslike koosluste ning liikide ja nende elupaikade kaitse, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina maastikukaitseala. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega kaitsevööndi moodustamist ja vajaliku piirangu rakendamist (näiteks metsamassiivi kui terviku kaitset ega keelata linnujahti). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piirid

Kaitseala piiritlemisel on lähtunud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid ning põhikaardile kantud maastikuobjekte, nagu teed, looduslik järsak ja rannajoon. Kohtades, kus maastikulised alused puuduvad, on kasutatud piiritlemisel maakatastri andmeid. Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Planeeritavates piirides kaitseala pindala on ligi 175,1 ha (sellest on sihtkaitsevööndis 81,9 ha ja piiranguvööndis 93,2 ha). Kaitseala pindalast moodustavad eramaad 41,4 ha (41,3 ha piiranguvööndis, 0,1 ha sihtkaitsevööndis), jätkuvalt riigi omandis olevad maad 0,2 ha (kogu ulatuses piiranguvööndis), riigimaad 129,4 ha (83,3 ha sihtkaitsevööndis, 46,1 ha piiranguvööndis) ja munitsipaalmaad 4,1 ha (kogu ulatuses piiranguvööndis). Uusi alasid kaitse alla ei võeta.

Võrreldes Vabariigi Valitsuse 05. mai 2004. a määrusega nr 184 „Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskiri” kehtestatud Kesseleiu maastikukaitseala piiriga (pindala pindala 179 ha, sellest 86,9 ha on sihtkaitsevööndis ja 92,1 ha on piiranguvööndis) väheneb kaitseala pindala 3,9 ha. Pindala vähenemine tuleneb rannajoone muutumisest ja uue piiri vastavusse viimisest põhikaardiga. Samuti korrigeeriti vööndite piire. Väike osa (u 3 ha) sihtkaitsevööndist Karjalasma metskond 155 oleval maaüksusel (katastritunnus 47801:001:0572) tsoneeriti piiranguvööndisse, kuna tegemist on poolloodusliku kooslusega, mille kaitseks piisab piiranguvööndi režiimist. Piiranguvööndisse arvatakse terves ulatuses maaüksused Kessu tulepaak 802 (katastritunnus 47801:006:0151) ja Kessu tulepaak 801 (katastritunnus 47801:006:0064), kus asuvad kaks meremärki (tulepaagid). Meremärgid on ehitatud 1953. ja 2000. aastal. Kuna tulevikus võib olla vajalik tulepaakide rekonstrueerimine, uuendamine või lisahoonete rajamine, siis arvatakse need maaüksused piiranguvööndisse. Ka liideti kaks piiranguvööndit (Vanaõue talu piiranguvöönd ja Kesse küla piiranguvöönd) lahustükkidena üheks vööndiks.

Pindalalised muutused eramaade osas on järgmised: olemasoleva kaitstava ala piiranguvööndist arvatakse sihtkaitsevööndisse 0,1 ha piiri vööndi piiride põhi- ja katastrikaardiga vastavusse

viimise tagajärjel. Samal põhjusel arvatakse kaitse alt välja 0,25 ha piiranguvööndis olevat eramaad.

Kaitseala välispiir kulgeb mööda saare rannikujoont. Vööndite piiritlemisel on lähtutud kaitseväärtuste olemasolust ja ohutegurite vältimise võimalustest, mis tulenevad kaitsekorrast. Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb kaitseala tulenevalt kaitse-eesmärkidest, kaitsekorra eripärast ja majandustegevuse piiramise astmest ühest sihtkaitsevööndist (Kesselaiu sihtkaitsevöönd) ja ühest piiranguvööndist (Kesselaiu piiranguvöönd).

Sihtkaitsevööndi koosseisu arvati kaitsealal asuvad elupaigatüübid püsitaimestuga kivirannad, merele avatud pankrannad, rannaniidud, kuivad niidud lubjarikkal mullal, lood, kadastikud, vanad loodusmetsad ja vanad laialehised metsad.

Sihtkaitsevöönd on vajalik looduslike ja poollooduslike koosluste, kaitsealuste liikide elupaikade ning lindude pesitsuspaikade säilitamiseks. Poollooduslikud kooslused on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse, kui piiranguvööndi kaitsekord ei võimalda nende soodsat seisundit tagada, näiteks kui poollooduslikul kooslusel kasvab liike, mille kasvutingimuste tagamiseks on vajalik sihtkaitsevööndi kaitsekord. Elupaikade säilitamise kaudu hoitakse ka tüüpilist maastikuilmet ja kaitstakse looduse mitmekesisust.

Loodusdirektiivi kõrge loodusväärtusega metsaelupaigatüübid on arvatud sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndi kaitsekord võimaldab muu hulgas keelata metsaraiet, mis on vajalik nende elupaikade soodsa seisundi tagamiseks.

Kesselaiu sihtkaitsevööndi piir kulgeb peamiselt mööda rannajoont ja maaüksuste piire. Vööndi lõunaosas kulgeb piir mööda maaüksuse Karjalasma metskond 64 (katastritunnus 47801:006:0141, jääb tervenisti sihtkaitsevööndisse) piiri, kuni ristub täitmata pinnasteega punktis ristkoordinaatidega X=466 568,791 ja Y=6 499 454,768, edasi mööda täitmata pinnaste serva (tee jääb piiranguvööndisse) kuni loodusliku järsakuni ja sealt mööda järsakut kuni mereni.

Piiranguvööndi koosseisu arvati ala, kuhu jäävad peamiselt poollooduslikud kooslused ja rannikukooslused: püsitaimestuga kivirannad, merele avatud pankrannad, rannaniidud, kuivad niidud lubjarikkal mullal, lood, kadastikud ja puiskarjamaad.

Kesselaiu piiranguvööndi läänepoolse lahustüki edelapiir kulgeb mööda rannajoont, mööda pinnaste serva (Vanaõue maaüksuse loodeosas ja Ueõue maaüksuse põhjaosas, pinnaste jääb piiranguvööndisse) ja ülejäänud piir mööda Rannaõue (katastritunnus 47801:006:0470), Ueõue (katastritunnus 47801:006:0469) ja Vanaõue (katastritunnus 47801:006:0468) maaüksuste piire. Kesselaiu piiranguvööndi idapoolse lahustüki piir kulgeb suures osas mööda rannajoont, lõunaosas mööda maaüksuse Karjalasma metskond 64 (katastritunnus 47801:006:0141) piiri, kuni ristub täitmata pinnasteega punktis ristkoordinaatidega X=466 568,791 ja Y=6 499 454,768, edasi mööda täitmata pinnasteed kuni loodusliku järsakuni ja sealt mööda järsakut kuni mereni. Piiranguvööndisse tsoneeritud meremärkide lahustükkide piirid kulgevad mööda maaüksuste piire (katastritunnused 47801:006:0151 ja 47801:006:0064).

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitseala kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal asuvaid loodusväärtusi ning eksperdi Renno Nellise 2015. aasta arvamust kaitseala tsoneeringu ja kaitsekorra kohta.

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal asuvate liikide ning poollooduslike ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalne saavutatavale efektile. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Kaitseala kaitse-eeskiri seab kitsendused omandiõigusele (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 32, edaspidi *PS*). Keskkonda mõjutava tegevuse õigusliku regulatsiooni aluseks on *PS* §-st 5 tulenev loodusvarade ja loodusressursside kui rahvusliku rikkuse säästva kasutamise põhimõte. Elu- ja looduskeskkonna säästmise ja sellele tekitatud kahju hüvitamise kohustus tuleneb *PS* §-st 53. Tulenevalt *PS* §-dest 5, 32 ja 53 ning keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja looduskaitseseaduse alusel võib omandiõigust piirata. Omandiõiguse põhiolemuse säilimiseks peavad seadusest tulenevad piirangud olema proportsionaalsed ehk piirangu eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad. Kaitse-eeskirjaga piirangute seadmise eesmärk on alal leiduvate loodusväärtuste säilimine. Ühtlasi täidetakse direktiivist 92/43/EMÜ riigile tulenev kohustus tagada loodusväärtuste kaitse Natura 2000 võrgustiku alal. Neid eesmärke saab lugeda õiguspäraseks, kuna abinõud, mis soodustavad eesmärgi saavutamist, on õiguslikult sobivad: kaitseala moodustamine ja loodusväärtusi kahjustavatele tegevustele piirangute seadmine aitab kaasa kaitseala eesmärkide täitmisele. Abinõu on vajalik, kui eesmärki ei ole võimalik saavutada mõne teise isikut vähem koormava abinõuga, mis on vähemalt sama efektiivne. Kaitse-eeskirja regulatsiooni eesmärgi (loodusväärtuste säilimine) täitmiseks ei ole muid vähemalt sama efektiivseid, kuid isikuid vähem koormavaid meetmeid. Abinõu mõõdukuse üle otsustamiseks tuleb kaaluda ühelt poolt isiku õigustesse sekkumise ulatust ja intensiivsust, teiselt poolt aga eesmärgi tähtsust. Eesti ja Euroopa loodusväärtuste säilimine on oluline eesmärk. Alale kaitse tagamisega ja tegevustele piirangute seadmisega ala loodusväärtused säilivad, loodusväärtusi kahjustavate tegevuste elluviimisel need hävivad.

Metsamajandusliku ettevõtluse korral on teada risk, et tegevust ei saa võimaldada juhul, kui see kahjustab loodust või elukeskkonda. Ettevõtlusvabadus ei anna isikule õigust nõuda rahvusliku rikkuse ega riigi vara kasutamist oma ettevõtluse huvides. Omandiõigus ja ettevõtlusvabadus ei ole piiramatud õigused. Kaitse-eeskirjaga alale seatud eesmärk kaalub üles omandiõiguse ja ettevõtlusvabaduse riive.

Kaitseala on tsoneeritud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

Senise kaitseala piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 5. mai 2004. a määrus nr 184 „Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskiri”.

Reguleeritud ei ole ujuvvahendiga sõitmist veealal ja maaparandussüsteemide hoiutoid, sest kaitsealal puuduvad suuremad veekogud ja maaparandussüsteemid. Samuti ei ole kaitse-eeskirjas reguleeritud pilliroo varumist, kuna kaitsealal ei leidu pilliroogu.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

2.5.2.1 Lubatud tegevus

Kaitse-eeskirjaga on inimestel lubatud viibida, püüda kala, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Inimeste liikumist, kalapüüki ning marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste korjamist ei ole piiratud, kuna see ei häiri olulisel määral kaitseala linnustikku ega kahjusta elupaiku.

Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud õuemaal ja kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõkke tegemine selleks ette valmistamata ja tähistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ning kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, näiteks koosluste hooldustööde käigus, et põletada raiejäätmeid ajal ja tingimustel, mis ei kahjusta loodusväärtusi. Lõkke tegemine väljaspool selleks ette nähtud kohta hävitab sealset elustikku ja tegevusega kaasneb tulekahjuoht. Reguleerimata telkimine ja lõkke tegemine kaitsealal seaksid ohtu kaitseväärtuste säilimise, kuna suureneb negatiivne mõju kooslustele (tallamine, prahistamine, ebaseaduslikud lõkkekohad jne). Kaitsealal on praegu kaks telkimisala ja lõkkekohta, mida Keskkonnaamet loeb kui kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud kohana. Õuemaal olulisi loodusväärtusi ei ole, mistõttu omaniku loal võib seal kooskõlas tuleohutusnõuetega lõket teha ja telkida. Eramaal telkimisel ja lõkke tegemisel peab arvestama keskkonnaseadustiku üldosa seaduse §-des 35 ja 36 sätestatut.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud linnujaht. Kesselaiu maastikukaitseala kuulub Natura 2000 võrgustiku linnualade hulka Väinamere linnuala koosseisus ja linnujahi keelamine seal tagab lindude häirimatuse nii pesitsemise kui ka rände ja talvitumise ajal. Kesselaiul ei ole suurt linnujahi survet ja huvi, kuid sellest hoolimata ei ole põhjendatud Natura 2000 võrgustiku linnualal rändeperioodil peatuvate lindude jahi lubamine. Kuna tegemist on väikese saarega, siis ka vähesel määral linnujahi pidamine kahjustab alal linnukaitselisi väärtusi, mis mõjutaks kogu saart. Linnudirektiivist tuleneb kohustus kaitsta linde rände-, peatus- ja koondumispaikades ka pesitsusvälisel perioodil. Sõltuvalt aastast võib alal pesitsevatel liikidel olla hiliseid järelkurnade pesakondi, mis ei pruugi linnujahi alguseks olla veel lennuvõimelised ja iseseisvunud, mistõttu läheks nii nende küttimine kui ka häirimine kaitsealal vastuollu linnukaitse põhimõtete ja looduskaitseala üldise eesmärgiga.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine teedel, jalgrattaga sõitmine on lubatud teedel ja radadel. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmine väljaspool teid on lubatud vaid järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sh metsa- ja põllumajandustöödel. Kaitse-eeskirjaga lubatud tegevuste alla käib ka kütitud suurulukite, nagu põder, hirv, metssiga ja metssiga, maastikusõidukiga transportimine, kui see on võimalik pinnast kahjustamata. Sõidukiga ja maastikusõidukiga sõitmise lubamine ainult teedel on õigustatud, sest sõitmine väljaspool teid võib põhjustada kaitsealuste taimeliikide tallamist, kaitsealuste elupaigatüüpide pinnase ja taimestiku kahjustamist või linnuliikide häirimist.

Kaitsealal on lubatud rahvaürituse korraldamine selleks kaitseala valitseja nõusolekul ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Rahvaürituse korraldamine kaitseala valitseja nõusolekuta väljaspool selleks ettenähtud kohta pole lubatud, et vältida

elustiku häirimist juhuslikes kohtades. Kaitsealal on olemas matkarada, infotahvliid ja telkimisplatsid. Kaitseala valitseja nõusoleku saamise nõue ettevalmistamata kohas rahvaürituse korraldamiseks annab võimaluse määrata rahvaürituse läbiviimiseks sobilik koht, et vältida elustiku häirimist (kaitse-eesmärgiks seatud liigid) ja maastiku kahjustamist (sh kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübid) juhuslikus kohas. Kaitseala valitseja saab vajaduse korral seada nõusoleku andmisel tingimusi, et rahvaürituse korraldamine ei ohustaks kaitse-eesmärgiks seatud loodusväärtusi. Seega on kavandatud piisav paindlikkus ürituste võimaldamiseks juhul, kui need ei ohusta loodusväärtusi. Kaitseala valitseja nõusolekut rahvaürituse korraldamiseks ei ole vaja, kui sellel osalejad liiguvad vaid matkaradadel ning rahvaürituse läbiviimisel kasutatakse olemasolevaid ning selleks ettevalmistatud kohti (näiteks telkimisplatsid).

2.5.2.2. Vajalik tegevus

Kaitseala poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu säilitamiseks vajalik rohu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde harvendamine ning kujundamine. Vajalikke tegevusi korraldab kaitseala valitseja. Poollooduslike koosluste hooldamine on vajalik tegevus, kuna hooldamata kooslused (peamiselt eri niidutüübid) võsastuvad ning poollooduslike kooslusi hooldamata pole võimalik tagada kaitse-eesmärgidena nimetatud elupaigatüüpide soodsat seisundit. Keskkonnaregistrisse kantud poollooduslike koosluste pindala on sihtkaitsevööndis ligikaudu 17 ha ja piiranguvööndis ligikaudu 80 ha. Eelnimetatud tegevuste täpsemad mahud on kavandatud 2015. aastal valminud kaitsekorralduskavas.

2.5.2.3. Keelatud tegevus

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet; koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoimingud; kehtestada detail- ja üldplaneeringut; lubada ehitada ehitusteatisel kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda; anda projekteerimistingimusi; anda ehitusluba; rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatisi; ning jahiulukeid lisaõõta.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutlusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks. Kaitsealal on Kesselaiu sihtkaitsevöönd.

Kesselaiu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsaelupaigatüüpide ja poollooduslike koosluste, kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitse ja taastamine ning koosluste mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine. Kesselaiu sihtkaitsevööndis on peamiseks kaitseväärtuseks vanad loodusmetsad ja vanad laialehised metsad.

Nende eesmärkide saavutamist on võimalik tagada kõige paremini sihtkaitsevööndi kaitsekorruga.

Loodusdirektiivi kõrge loodusväärtusega metsaelupaigatüübid on arvatud sihtkaitsevööndisse. Sihtkaitsevööndi kaitsekord võimaldab muu hulgas keelata metsaraiet, mis on vajalik nende elupaikade soodsa seisundi tagamiseks.

2.5.4.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus; koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile ning poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalikud hooldus- ja taastamistööd. Kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks võib tekkida vajadus võsaraieks näiteks käpaliste elupaikades. Koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud eelkõige kooslustes, mis ei ole inventeeritud elupaigatüüpideks, kuid mille puhul võib tekkida vajadus kujundada neist elupaigatüüpe. Välja võib raiuda kiirekasvulisi keskealisi ja nooremaid puid, et anda valgust vanadele puudele või varem lagedal kasvanud üksikutele puudele ning tamme järelkasvule. Poollooduslike koosluste hooldus- ja taastamistööd on vajalikud, kuna hooldamata kooslused (peamiselt eri niidutüübid) võsastuvad ning poollooduslike kooslusi hooldamata pole võimalik täita kohustust tagada kaitse-eesmärgidena nimetatud elupaigatüüpide soodne seisund. Tegevuste kooskõlastamise nõue annab võimaluse seada tingimusi raieviisi, raieaja, tehnoloogia, puistu koosseisu jm kaitse-eesmärkide soodsa seisundi tagamiseks vajalike meetmete osas ning tagab kontrolli elupaikade soodsa seisundi säilitamiseks. Näiteks ei ole põhjendatud ka kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajalikke töid teha lindude pesitsusajal. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud ka adru varumine. Kaitseala valitseja saab seada tingimusi kohale ja ajale. Nii saab varumist lubada väljaspool rannikul pesitsevate lindude pesitsusaega.

Kaitse-eeskirjaga keelatakse küll uute ehitiste püstitamine (uute ehitiste püstitamine on keelatud, et vältida kaitsealuste liikide elupaikade ja väärtuslike elupaigatüüpide kahjustamist), kuid erandina on kaitseala valitseja nõusolekul sihtkaitsevööndis lubatud tee rajamine ja

tehnovõrgu rajatise püstitamine kaitsealal paikneva kinnistu või kaitseala tarbeks ning tootmisotstarbeta ehitise püstitamine kaitseala tarbeks, kusjuures kaitseala tarbeks rajatise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene rajatisele ranna ehituskeeluvööndi ehituskeeld. Tee rajamine võib osutada vajalikuks näiteks poollooduslikele kooslustele ligipääsu tagamiseks. Teed kinnistu tarbeks lubatakse ehitada vaid väljapoole kaitsealuseid kooslusi, et vältida nende pindala vähendamist ja elupaikade killustamist. Tehnovõrgu puhul võib tekkida vajadus elektri- või muude sideliinide vedamiseks saarel. Ka tehnovõrkude puhul on oluline kavandada need nii, et kaitsealuste elupaikade soodne seisund ei kahjustuks. Kaitseala tarbeks lubatakse rajatise püstitada ka ehituskeeluvööndisse. Ranna ehituskeeluvööndisse rajatiste püstitamine on erand, mida kaalutakse väga põhjalikult ning lubatakse ainult juhul, kui see aitab kaasa ala kaitse-eesmärgi saavutamisele ning konkreetset ehitist (nt linnuvaatlustorn merelindude vaatlemiseks) ei ole võimalik ehitada väljapoole ehituskeeluvööndit. Lisaks lähtub kaitseala valitseja nõusoleku andmisel inventeeritud loodusväärtuste asukohast ning ehitamine on üldjuhul võimalik üksnes kohas, kus pole inventeeritud kaitsealuste liikide elupaiku ega kaitsealuseid elupaigatüüpe, mida ehitustegevus võib kahjustada. Kaitseala tarbeks võib ehituskeeluvööndisse osutada vajalikuks vaatetorni, varjualuse ja muude kaitseala poollooduslikel kooslustel karjatatavate kariloomade tarbeks vajalike rajatiste, hooldustehnika liikumiseks vajalike rajatiste (sh purded, trübid), koosluste ja liikide elupaikade taastamiseks vajalike rajatiste ning loodushariduse edendamiseks vajalike rajatiste (sh laudteed) püstitamine ehituskeeluvööndisse. Kaitseala tarbeks vajalikud ehitised on eelkõige vajalikud poollooduslike koosluste hooldamise jätkusuutlikkuse tagamiseks, mis on eriti oluline just kaitstavatel aladel. Samuti on oluline kariloomade heaolu tagamine alal, mistõttu ehitamispiirang kaitseala tarbeks vajalike rajatiste puhul on leebem kui tavapäraselt ehituskeeluvööndis. Leebema piirangu põhjuseks on ka see, et saartel paiknevad hooldamist vajavad poollooduslikud kooslused suures osas ehituskeeluvööndis. Ehituskeeluvööndi laius saartel on 200 m, mis muudab ehituskeeluvööndisse jääva ala pindala suureks. Kaitseala tarbeks mõeldud ehitised peavad olema avalikult kasutatavad ning üldjuhul peavad paiknema riigimaal. Eramaaale võib kaitseala tarbeks rajada ehitisi vaid erandkorras, nt kaitseala poollooduslikel kooslustel karjatatavate loomade varjualuseid, kui neid pole võimalik rajada riigimaale või väljapoole ehituskeeluvööndit, kusjuures nende ehitiste kasutusotstarbe muutmine (või kasutamine kasutusotstarbele mittevastavalt) on keelatud. Kui ehitist enam kasutusotstarbest lähtuvalt ei kasutata, tuleb see üldjuhul teisaldada ehituskeeluvööndist või lammutada. Kasutusotstarbe muutmiseiga seotud tingimused esitab kaitseala valitseja ehitise püstitamiseks nõusoleku andmisel.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd. Lubatud tööde hulka kuuluvad olemasolevate hoonete, teede ja muude ehitiste hooldustööd. Kaitseala valitseja nõusoleku nõue võimaldab seada tingimusi tööde tegemise viisile ja ajale lähtuvalt kaitstavate elupaigatüüpide ja liikide vajadusest.

2.5.4.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud (arvestades määrusega sätestatud erisustega) majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, st tegevused, mis ei lähtu sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärkidest, kuna selle käigus võivad hävida metsa- ja niidukooslused ning kaitsealused taime- ja loomaliigid, mille säilitamine on sätestatud kaitse-eesmärgina.

Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud.

Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud või lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitseala sihtkaitsevööndis lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse, kaitstavate liikide ja nende elupaikade kaitse ja taastamine ning maastikuilme säilitamine.

2.5.5.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Kaitseala piiranguvööndis on majandustegevus lubatud, arvestades looduskaitseaduses ning kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud ehitise, kaasa arvatud ajutise ehitise püstitamine, kusjuures kaitseala tarbeks ehitise püstitamisel ehituskeeluvööndisse ei laiene ehitisele ranna ehituskeeluvööndi ehituskeeld. Ehituskeeluvööndis kehtiva ehituskeelu osas erisuse tegemist on täpsemalt selgitatud peatükis 2.5.4.2. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine, näiteks loodusliku veerežiimi taastamiseks, veekogude puhastamiseks ja nende loodusliku seisundi parendamiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud häil- ja aegjärgne raie. Raiete lubamisel tuleb lähtuda ala kaitse-eesmärkidest ja säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus. Kaitseala valitsejal on lindude pesitsemisajal õigus kehtestada raietele ka ajalisi piiranguid. Soovitavalt on raie keelatud 1. aprillist 31. juulini, kuid kaitseala valitseja saab vastavalt olukorrale ja lähtudes kaitse-eesmärkidest seada ajalisi piiranguid ka muul ajavahemikul. Raiete ajaline piirang lähtub kaitsealuste ja kaitse-eesmärgiks seatud linnuliikide pesitsusperioodist ja peab tagama pesitsusaegse häirimatuse. Raiete puhul võib häiring olla suur, kuna tegemist on väikese saarega ja mõjutab kogu saare lindusid. Piiranguvööndi metsa majandamisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal, liigiline ja vanuseline mitmekesisus, st tuleb jätta raiumata surnud puud ning kujundada häilud ebakorrapärase kujuga. Piiranguvööndis pole lubatud uuendusraie, välja arvatud häil- ja aegjärgne raie, et säilitada piiranguvööndi metsa nii, et säiliks koosluste mitmekesisus ja looduslik tasakaal. Lageraiete tegemisel tekiks suured, liikidele ebasobilikud langid, samuti suurendaksid lagedad alad kõrvalasuvate puistute tuulemurru ohtu. Ebakorrapärase kujuga häilude rajamine on parim võimalik raieliik, kuna see imiteerib looduslikke häile ja soodustab bioloogilise mitmekesisuse säilimist. Veerraie ei ole lubatud, kuna veerraie korras tehtud langid on korrapärase kujuga ja sarnanevad väikese pindalaga lageraielankidele. Piiranguvööndi üks eesmärk on maastikuilme säilitamine. Veerraie mittelubamine aitab kaasa Kesselaiu maastiku loodusliku ilme säilitamisele.

2.5.5.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine. Puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine vähendab kaitseala bioloogilist mitmekesisust ja maastikuilmet. Piiranguvööndis on keelatud uue maaparandussüsteemi rajamine, maavara kaevandamine ning biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud õue- ja põllumaal. Nende tegevuste lubamine pole võimalik, ilma et see kahjustaks kaitsealal leiduvaid ja kaitse-eesmärgidena nimetatud elupaigatüüpe ning kaitstavate liikide elupaiku ja kasvukohtasid. Maaparandussüsteemi rajamisega ja maavara kaevandamisega kaasneb veerežiimi muutmine, mis kahjustab elupaigatüüpide soodsat seisundit ja põhjustab muutusi koosluste liigikoosseisus. Põllu- ja õuemaal olulisi loodusväärtusi pole, mistõttu seal ei seata piiranguid biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamisele. Piiranguvööndis on keelatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Kaitseala valitseja võib lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab. Kuna igal talvel ei külmu pinnas piisavalt ära, siis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt, kui pinnas seda võimaldab. Kaitseala valitsejal on seega võimalik tulenevalt konkreetsetest oludest hinnata, kas puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt on võimalik, ilma et kaitseala loodusväärtused saaksid kahjustatud.

3. Menetluse kirjeldus

Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 1.–28. detsembrini 2016. a Keskkonnaameti Lääne regiooni Kuressaare kontoris ja Muhu Vallavalitsuses. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 30. novembril 2016. a üleriigilise levikuga ajalehes Postimees ning kohalikus ajalehes Saarte Hää. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 28. novembril 2016. a. Kesselaiu maastikukaitseala kaitse-eeskirja muutmise eelnõu materjalidega oli võimalik tutvuda ka Keskkonnaameti koduleheküljel. Kaitse-eeskirja muutmise asjus toimus avalik arutelu 17. jaanuaril 2017. a Muhu lasteaia saalis (Liiva küla).

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Muhu Vallavalitsusele, Saare Maavalitsusele, Keskkonnainspektsiooni Saaremaa büroole, kohalikule jahiseltsile, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Veeteede ametile ja 14 maaomanikule. Kirjas paluti teha parandusettepanekuid ja esitada vastuväited. Kirjad sisaldasid teadet, et kui vastuväiteid ega ettepanekuid kirjas nimetatud tähtjaks ei esitata, loetakse seda kaitse-eeskirja muutmise eelnõuga nõustumiseks.

Avaliku väljapaneku ajal parandusettepanekuid ja vastuväiteid ei esitatud.

Muhu lasteaia saalis toimus 17. jaanuaril 2017. a kaitse-eeskirja avalik arutelu, milles osales kuus inimest (neli Keskkonnaameti töötajat ja kaks Muhu Vallavalitsuse töötajat). Koosolekul arutati üldisemate teemade üle, kaitse-eeskirja osas vallal ettepanekuid ei olnud.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja

loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7–25).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekirja” lisa 1 punkti 1 alapunktile 66 on Natura 2000 võrgustiku linnualaks esitatud Väinamere linnuala ja punkti 2 alapunktile 517 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Väinamere loodusala, mis hõlmab Kesselaiu maastikukaitseala. Seetõttu tuleb Kesselaiu maastikukaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Väinamere loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. detsembri 2008. a otsusega 2009/94/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2008) 8046 all, ELT L 043, 13.02.2009, lk 245–392). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 26. novembri 2015. a rakendusotsusega (EL) 2015/2371, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade üheksas ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri C(2015) 2814 all, ELT L 338, 23.12.2015, lk 436–676).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult leiduvate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Kesselaiu maastikukaitsealal on olulisteks kaitse-eesmärkideks linnudirektiivi I ja II lisas nimetatud linnuliikide kaitse.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek muuta Väinamere loodusala piire ning luua eraldi Kesselaiu loodusala. Kesselaiu loodusala eesmärkidesse tuleb lisada loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüübid püsitaimestuga kivirannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), rannaniidud (1630*), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210*), lood (alvarid – 6280*), vanad loodusmetsad (9010*), vanad laialehised metsad (9020*), puiskarjamaad (9070) ning II lisas nimetatud liik kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*).

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Kaitseala piiride ja kaitsekorra muutmine ning kaitse-eesmärkide täiendamine aitab kaasa väärtuslike poollooduslike ja looduslike koosluste ning ohustatud ja haruldaste liikide säilimisele ja nende soodsa seisundi saavutamisele.

Uue määruse kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Kesselaiu maastikukaitsealaga hõlmatav ala on juba tervenisti riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Meile teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane suurenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima määruse jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Kuna osa sihtkaitsevööndis olevast maast arvatakse piiranguvööndisse (u 3,8 ha) ja osa piiranguvööndist sihtkaitsevööndisse (u 0,1 ha), siis laekub Muhu vallale maamaksu rohkem ligikaudu 1,2 eurot aastas.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Kriteeriumid, mille järgi kaitstavat loodusobjekti sisaldavat kinnisasja omandatakse, on sätestatud Vabariigi Valitsuse 8. juuli 2004. a määruses nr 242 „Kaitstavat loodusobjekti sisaldava kinnisasja riigi poolt omandamise ja ettepanekute menetlemise kord ning kriteeriumid, mille alusel loetakse ala kaitsekord kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist oluliselt piiravaks ning kinnisasja väärtuse määramise kord ja alused” (edaspidi *kord*). Korra § 3 lõike 1 kohaselt omandab riik kaitstava loodusobjekti kaitse korraldamise eesmärgil kokkuleppel kinnisasja omanikuga kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab ning mis asub kogu ulatuses kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas või sisaldab kaitstavat looduse üksikobjekti. Korra § 3¹ lõiked 2 ja 3 sätestavad juhud, kui kaitseala sihtkaitsevööndis ja piiranguvööndis on kaitsekorra tõttu kinnisasja sihtotstarbeline kasutamine oluliselt piiratud. Eramaad, kus ala kaitsekord piirab oluliselt kinnisasja sihtotstarbelist kasutamist (metsamaa, Uueõue (katastritunnus 47801:006:0469) ja Vanaõue (katastritunnus 47801:006:0468)), lisandub sihtkaitsevööndisse ligikaudu 0,1 ha. Kuna piirangud ei ole olulised enamal kui 50% kinnisasja pindalast, siis 0,1 ha osas eramaa omandamist ei toimu ja seega omandamisega seotud lisakulutusi riigile ei kaasne.

Poollooduslike koosluste hooldamisega seoses ei kaasne riigile määruse kehtestamisega lisakulusid, kuna hooldatava ala pindala võrreldes varasemaga ei suurene. Samuti ei vähene Riigimetsa Majandamise Keskuse tulud, kuna riigimetsa täiendavalt sihtkaitsevööndisse ei tsoneerita.

Natura 2000 alal asuva erametsamaa omanikule antakse toetust, et kompenseerida Natura 2000 metsaalade majandamisest saamata jäänud tulu. Erametsaomanikel on võimalus taotleda Natura alal paikneva metsaala majandamisel saamata jäänud tulu kompensatsiooni. Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse, taotleja omandis oleva metsaala kohta, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ja on kantud metsaalana keskkonnaregistrisse (vastavalt Natura 2000 erametsamaa toetuse määrusele). Sellist metsamaad eramaadele ei jää (tegemist on alla 0,3 ha-ga) ja seega lisakulusid riigil ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastas eelnõu märkusteta. Ülejäänud ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.